

Til herr Contant; swar
på desz bref til
författaren af
skriften: Tankar om
...

Waller, Eric

1700-1829 54 L Br. 1769

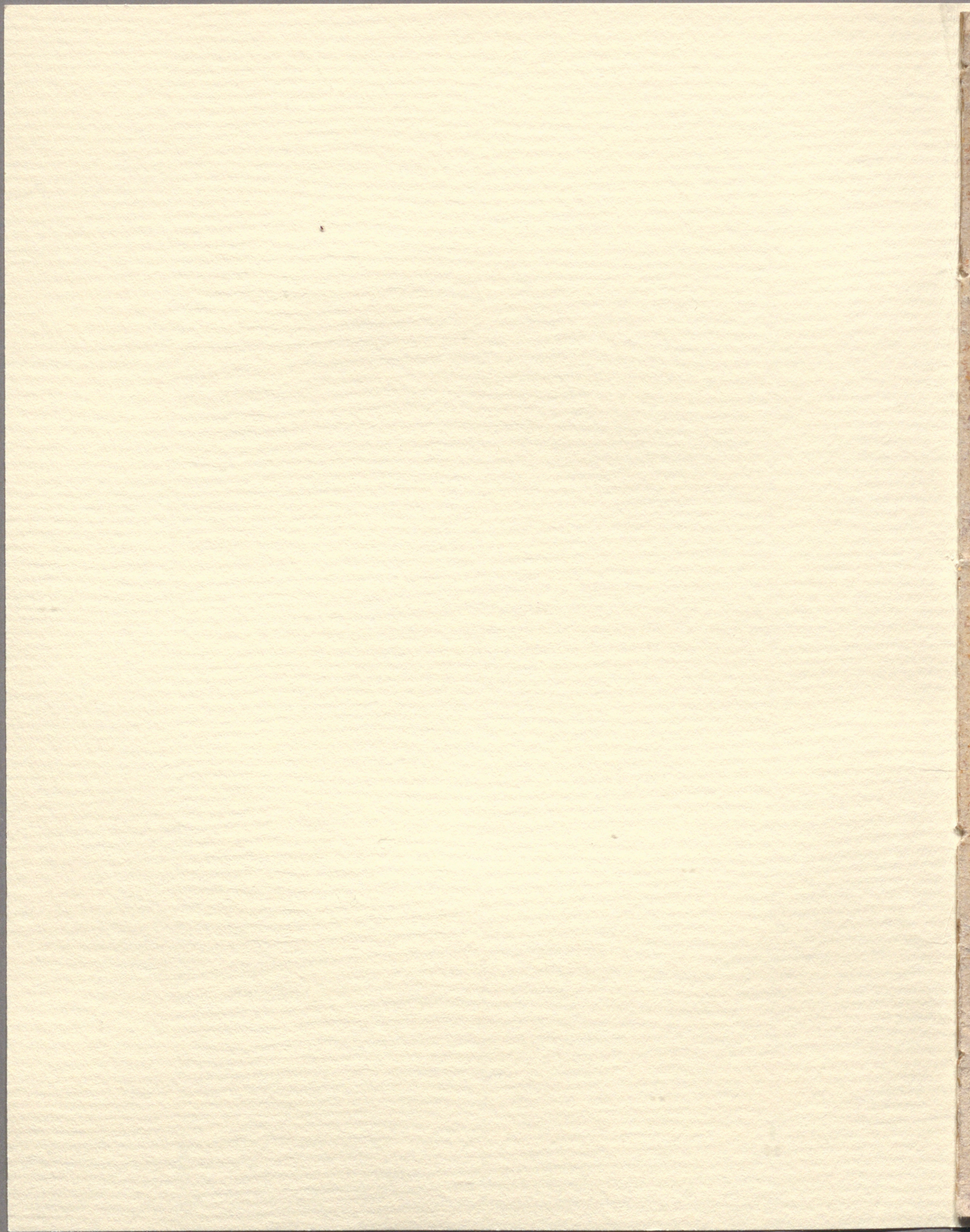
National Library
of Sweden

WALLER, E.

Su Saueel
Polilokau
Baukau
(Bv)

1700-1829

1769

WALLER, Eric

Politik. ekonom.
Bankväc.
1769
1700-1829

Til Herr Contant;

J. G. Paguallin 1769

S w a r

På Des

B r e f

Til Författaren af Skriften:

Tankar om vårt Penninge-Wäsende, och Förslag til et naturligt *Finance-Systeme*.

Sin Herres inkast mot mina Tankar om vårt Penninge-Wäsende förtjena all attention. Jag gorde min Herre orätt, om jag lemnade dem obeswarade; och jag beswarar dem så mycket heldre, som de gifwa mig ansedning til sanningens närmare utredande i äfkilliga mål.

§. §. 1. och 2.

M. H. bestrider den satsen, at vårt Sedelmynt aldrig varit i mis credit. Första skälet är, at gemene man icke gömde sina Sedlar, utan förwandlade dem i allehanda utensilier af silfwer och andra metaller: Men detta har ju kunnat härdra af helt andra ordsaker än misstroende til Banquen. Fordom hade wälmäende Dannemän en jern-smidd lista i sin Herre-stuga, der de samlade Koppar-plåtar, och ju större styrka man behöfde använda, at lyfta henne från golfwet, ju högre tanka seck man om egarens förmögenhet. Sedan Sedelmyntet upfom gick det intet an, at på sådant sätt brillera med sin rikedom; Den måste således läggas i något annat, som kunde gifwa egaren ansende ibland wänner och grannar. Andra skälet är, at många lade sig til fastigheter i dyrdom: Men detta utmärker endast den förlägenhet i hwilken mången war, at gjöra sina penningar fruktbara, och som jag pag. 8. och 32. något widrört. Hade man icke haft mera förtroende för Banco-Sedlarna, än man fordom hade för myntteckens-sedlarna; så frågas huru någon för dem wet

1769

lat sälja sin fastighet? Tredje Skälet är, at wi heldre emottaga en Riksdaler, än en 9 Dal. Sedel. Men detta bewiser endast, at Sedelen fallit til ringare värde; icke at den fallit i miscredit. Wid slutet af förra Seculo, räknades en Tunna Säd och en Specie Riksdaler lika. Skillnaden ankom äminstone endast på några styfwer. Nu tager M. H. ofelbart Sädestunnan långt heldre än Riksdalern: men deraf slutar M. H. dock icke, at Riksdalern fallit i miscredit.

Med discrediterade Sedlar kan aldrig någon handel och rörelse tilböriligen underhållas. Man behåller heldre sin vara, än man säljer henne för sådan betalning: och om man änteligen af sina behof tvingas til någon affärning; förryrar man dock intet mer, än nöden fordrar. Industrien qwäfs, och Warus mängden förminskas. Men det geck annorlunda til hos oss, den tid Sedlarna, efter M. H. hypothese, skulle hafwa varit i sin största miscredit. Landtmannen förde gerna alt hwad han kunde umbära til torgs; Bergsmannen och Fabriqueuren öfode sina tilwärfningar efter möjligheten; Ridpmannen utwidgade sin rörelse så långt han kunde: Hwar ock en trodde sig blifwa fullkomligt betalt för sit arbete, fast intet annat mynt fanns i Landet än Sedlar. Jag har derföre ganska swårt at tro, det war Allmenhet hyst något mistroende til Banco-Sedlarna.

In mindre kan Coursens stigande ledas ifrån et sådant mistroende, som M. H. tyckes wilja insinuera. Coursens högd skulle då hafwa dependerat af det omdöme, Swänska Folket haft om Banquens Styrka, at inlösa sina Sedlar med Riksdalrar, efter den proportion emot Kopparmynter, som 1716 års Förordning utstakar. Men 1:o förekommer mig ganska olifit, at berörde omdöme funnat wara så variabelt, som war Cours: til exempel, at man 1756 skattat Banquens tilgångar til 90 procent, 1760 til 50 procent, 1763 til 33 procent, 1767 i början til 55 procent, och mot slutet til 86 procent. 2:o synes mig ock ännu olifare, at Allmenheten wid alla tilfällen, då Coursen ändrat sig, så enhälligt och beständigt gått in i et och samma

ma omdöme om Banquens Styrka, at Wäxelprisen derigenom kunna blifwa så lika på en och samma tid, och Waruprisen derefter proportionerade. M. H. wet nog huru litet Swänska Fokket i andra mål kan bringas under en hatt: och det är ofelbart, at om Banquen varit exponerad för något misstroende, så hade man i begrepet om dess Styrka funnit tot sensus, quot capita.

När dessa skälen läggas til det jag förut i Skriften anförde, torde M. H. finna, at min Thesis är öfwerflödigt bewist; hållt jag tillika upgifwit annan och naturligare ordsak til Coursens stigande.

S. 3

Widare påstår M. H. at Handels-Societeten och Utlånningen funno sit Interesse wid Coursens stigande. Hade M. H. bewist, at deras handel genom Coursens stigande blifwit fördelagtigare och säkrare; så borde jag återkalla en och annan expression i min Skrift: Men denna slutsatsen läver ingen kunna draga af M. H. anmärkingar.

Et sådant raisonnement om våra Handlande, som M. H. Svo Conto anförer, har jag redan Mio Conto uptagit S. 4. fol. 9. Det bewiser icke, at Traslenterne af egennyttiga högde Wäxelpriset; utan at de woro tvungne dertill, sedan priset på exporterna stigit.

Beträffande Utlånningen: torde wi begge få rätt, när hvars och ens ord föras til sit rätta tidehvarf. För min del borde jag förklara Utlånningens Interesse sådant, som det förhölt sig när Courfen började stiga öfwer sina wantliga råmerken; emedan jag just dertill skulle upöka ordsaken. Och om M. H. icke haft tankarna fulla med seduare tidens Coniuncturer, torde jag hafwa sluppit den förbräelsen, at jag varit mörl i min expression. Denna tiden hade Utlånningen haft det härligaste tillfälle, under wår Penningebrist, at genom Commissionairer drifwa en indrägtig Förlags-handel här i Riket. De penningar, han i denna handel instuekit, woro under en låg Cours indragne, och utgjorde efter Coursens stigande icke samma Riksdaler-tal, som han för dem utgifwit. Förlusten kunde icke eller annat, än blif-

wa hand; ty sedan Förelagstagaren blifwit genom Banco - Vänen i stånd, at lösa sig utur Förelagstvängnet, ägde han efter våra Förelagsordningar rättighet, at sälja sina tillwärfningar til hwem han wille, och dem bäst betalte. At Commissions-handeln sedermera fått en annan natur, wil jag icke bestrida. Så länge Swänska Crediten war i sit flor, tror jag dock, at som Bruks Patronerne wänligen wid köpslutet fordra, somlige halfwa, som lige än större del af betalningen strakt, så drog äfwen Commissionairen strakt per. Wäxel in penningar derit; då de variationer, Coursen efteråt kunde undergå, mindre rörde Utlänningens Interesse. Men sedan wi så olyckligt arbetat på, at reducera Coursen til sit pari, at Swänska Crediten tillika blifwit reducerad nära til sit intet; och våre Köpman icke fått draga någon Wäxel på det handlade jernet förr, än de med connoissementets öfwersändande funnat bestyrka, at det wärfeligen wore utskleppat; så lärer det hafwa gått efter M. H. upgift. Utlänningen har afsöfifat den om uphandlings Commissioner solliciterande Swänken med hata ordres: Han kunde sluta Contract; man wille tråda i hans köp, om Wäxeln är i den högd, när betalningen skall indragas, at waran i Riksdalers-räkning icke blir för dyr.

Hade M. H. häraf wetat sluta, i hwad ömkelig ställning wår Handel kommit genom Coursens hastiga fall, och huru Utlänningen derigenom fått lust, at imponera våra Handlande; så hade M. H. Conclusion swarat emot des præmisses. Men då M. H. med des anmärkingar will wedertägga min 3. §, så måste jag säga, at de ingen ting af des ändamål bewisa.

Handels-Societeten och Utlänningen har ofelbart nu samma Interesse som 1756, och 13 års längre experience har nu lärt dem närmare känna sina fördelar. M. H. råckes underrätta sig, om de nu arbeta på, at få Coursen stegrad, och deraf sluta, huru wida-sådant förra gången war med eller mot deras Interesse. Det lärer snart röja sig för M. H. upmerksamhet, at de åsiunda en låg Cours, at de känna sin egen oförmögenhet
til

til Coursens fällande, och derföre önska, at det må ske genom Lagstifvande Magtens Förfatningar.

§. 4.

Jag har i denna §. wisat, at Coursens stigande war en naturlig följd af Sedel-Stockens tillökning, i 9 §. at detta war Riket ganska nyttigt, och i 21 §. upgifwit et lätt medel, hwarmed Coursen kan styras. Rätt oförtänkt war derföre M. H. besyffning, det jag welat afmåla Cours, som et lefwande och ödfwerwinnerligt Wilddjur, hwilket intet låter sig tåmja. Min ofkuld är så mycket synbarare, som M. H. behöft wända mina ord, innan han kunnat slippa fram med detta sit Wilddjur; ty jag har aldrig tillskrifwit Coursen några concentrerade krafter; men wäl anfört många krafter, som varit emot Coursens stigande concentrerade. Det sluga Folket, hwars birråde M. H. lefwar sig, at exponera mig för en ridicule, må gerna le. Dermed urättas i våra uplysta tider ingen ting. För kunde en Lapp-Gumma skräma sig til alt hwad hon wille hafwa af en enfaldig Allmog; allenast hon med några grimacer underhölt deras préjuge, det hon med wiså hemliga konstler och wettenskaper kunde skada sin nästa. Nu tror man henne icke om mera styrka, än M. H. Wilddjur har, at genombryta mina skäl. Detta exempel nyttjas endast, på det alt löje må utmånstras ifrån M. H. artes probandi, och jag intenderar dermed ingen förhatelig application, hwarken til M. H. eller någon annan, som med M. H. i wälmening yrrear sit begrep.

Com jag på intet sätt blifwit blesferad, ehuru M. H. i hastighet råkat, at tråda mig för nära med detta Wilddjuret; så wil jag äfwen låta mig njå med en ringa förlifning. Jag begår endast M. H. wille på en liten stund antaga den suppositionen, at våra Sedlar aldrig varit i Mis-Credit, at våra Köpmån finna sit interesse wid en låg och stadig Cours, och at wi haft öfwerwigt i vår utrikes handel. Tror M. H. at vår Cours i dessa händelser sammantagne aldrig stigit? Nej M. H. medgifwer som en ren grundsats, at om så stor

Penningestock i *Specie* mynt utkommit, som wi fingo i Sedlar; så hade selswa *Specie* myntet kommit i föragt emot warorna. Ehuru denna expression icke är den tjenligaste, at uttrycka sakens natur, vittnar hon likwäl, at det, äfwen i M. H. öfwertrygelse, är en afgjord sak, at sedan wi finge flera daler k:m:t i rörelsen än förr, så måste våra exporter kosta flera daler k:m:t än förr. Och när Waruprisen stigit, så skulle ju Wärelspriset nödvändigt stiga, enligt M. H. egit klara och förnuftige raisonnement pag. 5. Nu frågar jag derföre M. H. hwarföre skole wi påbörda det Swänksa Folket et orimeligt mistroende til vår Banque? hwarföre skole wi til det hederliga Kjöpmans-Grändens nachdel, derivera våra oredor i Finance-Wärket från deras interesse? När wi dock kunna förkasta alla sådana obewista och obewisliga tilmålen, och likafullt finna tillräckliga ordsaker til alt hwad of handt.

Til det itererade argumentet mot Sedlarnas Credit swarar jag, at på samma sätt som *Specie* Myntet, utan all Mis-Credit, efter M. H. egit begifwande, genom blotta myckenheten skulle hafwa förlorat något af sit gamla värde mot warorna; på samma sätt hafwa ock Sedlarna, utan all Mis-Credit, genom blotta myckenheten förlorat något af sit gamla värde mot *Specie*-myntet.

At wi aldrig haft någon hög Cours, om våra Sedlar gålt lika mycket som *Specie* Myntet, medgifwes. Men jag har i denna §. bewist, at detta icke war möjligt, och at det icke eller warit nyttigt, tackes M. H. inhämta af §. Det öfriga spares til sit rum.

§. 5.

Den knuten, huru de Engelske Banque-notes kunnat behålla sit värde, uplöser M. H. som en Alexander. Men dessa Banque-notes, som med prompt betalning honoreras, utgöra en ganska ringa del af den ofanteliga Engelska Sedelstocken. Det öfriga honoreras intet, och behåller dock sin valeur. Huru kommer detta til? Kan hända, mina i denna §. anförda reflexioner behöfwas til den frågans utredande.

At

At wi hafst den tid, då man kunde få en Plåtsedel för 48 styfwer, är icke underligt; ty wi hafwe haft den tid, då man kunde få 4 Plåtsedlar för en Riksdaler.

Når Coursen är sådan, at et Skeppund Koppar galler 900 Dal. så göres mellan Slantar och Sedlar ingen skillnad: Men under högre Cours får M. H. bättre köp når han betalar med Slantar, och tvært om. At våra Finnar, som handla på Stockholm, fölgt denna principen, är allmänt bekant.

Det exempel M. H. tager af en Banqueur, passar sig så litet til saken, som til den näst föregående meningen. Emellan hans wäpplar och Banquens Sedlar är samma skillnad, som emellan en privat persons förskrifningar och Kungens Mynt. Af begynnelsen hade wäl Banquens Sedlar någon likhet med Obligationer; men i och med det samma, som Kopparplåtens utwärling mot Sedeln förböds, förklarades äfwen Sedeln aldeles för Rikets gångbara mynt. Förnöjer jag min Creditor med en Wäpel, så kommer skulden mig åter til last, om Banqueuren icke præsterar Valuta: men förnöjer jag honom med Banco-Sedlar, så kan jag aldrig mer sökas för den skulden, fastän Banquen icke insöser dem med Plåtar eller Specie. Jag har då betalt honom med reda penningar, når jag betalt honom med Sedlar. Ehuru dessa penningar icke hafwa sit wärde i materien, och derföre äro mindre tjenlige til utrikes handel; så hafwa de likwäl sit wärde i den hypotheque, hwarå de äro utgifne, och göra derföre i inrikes rörelsen fullt gagn. Står det fast, at wår Utrikes handel bör drifwas med waror och icke med penningar, så har man och ingen skäligh ordsak, at klaga öfwer detta myntets halt. Utom wes lærer M. H. icke neka, at det, hwad styrkan beträffar, alltid blir samma skillnad mellan en privat Banqueur och Sveriges Banque, som emellan en mygga och en Elephant. Den förras rörelse är äfwen tyrlig; han kan blifwa fallid, om han öf för det närwarande wore aldrig så rik, och det enda, som loutinerar hans Credit, är en prompt betalning. Den sednares Credit åter har helt annan och långt fastare grund: Rikens H. Stånds

ders garantie och tillsyn, jämte denna Lagstiftande Magtens myndighet, som gjordt Banquens Sedlar til et gångbart mynt, och gifwit Banquen de fördelar, at han aldrig kan förlora, utan hans årliga inkomst är både wis och ausenlig, och alt fallissemment en uppenbar omdjelighet.

§. §. 6, 7 och 8.

Här komma wi, under vårt Penne-Frig, til en decisive bataille M. H. Vid attacken på min 3 §. hade jag den fördelen, at M. H. endast borde anse Köpmannens interesse en général. Så snart det blef afgjort, at handelen i gemen warit indrägtigare och säkrare, om Coursen förblifwit wid sit pari; så hade jag der nog til defensen. Nu måste jag tillära M. H. at betragta hans interesse i hwar ock en particulier casu. Och här nödgas jag medgifwa, at när Trassenten har Wärlar at föryttra, torde han ega den böjelsen med andra Sällare gemensam, at han gerna tager så mycket för sin wara, som han någonsin kan få; hållt han nog wet, at priset på de exporter, han framdeles wil köpa, icke skulle falla dershö, at han fände wärln. Frågan blir således nu, icke hwad han wil? utan hwad han kan? Jag har §. 7 pag. 21 påstått, det sjelfwa handels natur låger uträckeliga band på hans egennytta, så at han icke kan stegra Wärlpriset, efter godtycko: och jag tillstår, at med denna satsen skulle hela mitt System falla. Deremot skrifwer M. H. pag. 8, at egna *interessen* har lägenhet, at sätta det wärde som behagas på utländska myntet, och pag. 9. at bemålte *interessen* för detta ådaga lagt deras mäktiga wärkan. Jag nödgas bekänna, det jag nu icke är i stånd, at wedertägga M. H. skäl och bewis; ty M. H. har icke behagat anföra några. Men M. H. sats torde jag med hans egna ord pag. 6. kunna wedertägga. Om Utlänningen binder den *clausulen* wid sine ordres til *effecternas* inköp, at han icke wil hafwa dem wärkstälte, om icke penningarne til den eller den *Coursen* kunna indragas så erkänner han ju i ock med det samma både sin och Commissionairens oförmögenhet, at determinera Wärlpriset.

Dens

Denna oförmodigheten har ock nogsammt wisat sig, i synnerhet åren 1754, 1765 och 1768. M. H. behagade närmare öfwerwäga hwad jag derom anfört pag. 14 och 20; och jag är försäkrad, det all farhåga för Köpmanna-interessets mäktiga wärkan skal förswinna. Om wi någonsin haft skäl, at klaga öfwer underwigt i handeln, så har det varit de nämde åren: 1764 och 1765 för den Neuwillisse Banqueroutens skuld, med de flere, som näst förut existerade; och 1768 för den stora skada Riket tog på Coursens hastiga fall 1767. Emedlertid förhölt sig dock Coursens högd efter den roulerande Sedelmängdens storlek, utan at Traslenterna kunde rubba den proportionen. Jag åtager mig inter, at uprepa alla de banden, som handelens natur lägger på Traslenternas interesse: Men et enda will jag wisa, som ock allena torde finnas starkt nog, at hålla dem inom billighetens gränssor. Sin måsta och snart sagt hela affättning på Wärlar hafwa de af sådana Remittenter, som selswe åga frihet, at exportera. Wille nu Traslenten stegra sin Wärel öfwer skäligheten, det är öfwer proportioh mot Waruprisen, så kunde Remittenten för sina contante penningar, som han ännat bära til Traslenten, köpa exporter. Han wore altid, med penningar i händerna, närmare om dem, än Traslenten wara kunde, som först genom Wärlars försäljande skal skaffa sig penningar til deras insösen. Och han kunde med dem lika wäl betala sina importer, som med wärlar. De äro så courrante waror på alla handelsplatser, at ingen handlande wägear emottaga dem, som god betalning. Smerige eger deruti en stor förmån framför många andra Riken; och just derföre kunna Traslenterna långt mindre här än annorstädes efter godtycke stegra Cours. M. H. medgiffwer, at Traslentens egennytta wore bunden, om man på Banquen fick commendera specie Mynt: Men måne detta bandet, at man för Sedeln kan få exporter, icke wara starkare? De kunna utseppas under Tullbetjeningens ögon; De kunna assecureras: i des ställe man skulle risquera hela Capitalet för confiscationer och sjöskador, om man wille utsefka specie-Mynt.

§. 9. 10. 20.
 Pag. 10 betygar M. H. at desse §. §. ega sin goda grund. Denna grunden ligger just i de §§, som M. H. bestreidt. Det ena står i en så nära connexion med det andra, at antingen måtte desse §§ vara falska, eller ock de föregående med dem sanne. Ex. gr. den 16 och 17 §. grundar sig helt och hållit på den principen, at vår Penningstock genom Coursens stigande beständigt reducerades til sin behöriga proportion mot Folk och Warumängden. Se detta sant; så har säkert aldrig Röpmanna-interesset, utan Sedelmängden determinerat Wärel priset.

§. 21, 22 och 23.
 Här lämnar M. H. mig åtskilligt, at beswara.

1:o Twiflar M. H. at wi genom mitt förslag kunde winna en någorlunda stadgad Cours. Har jag nu warit lycklig nog, at winna M. H. bifall i det föregående; så låra alla twifwelsmåderom redan wore häfna: om icke til äfwentyrs M. H. befarar, det Sedelstockens ökande eller minskande, när Casus så fordrar, ej kan ske nog hastigt, och effecten deraf ej wisa sig så qwickt på Beurken, som man skulle önska. Förmodeligen är detta det enda infast, som med någon sannolikhet skulle kunna göras emot mitt förslag. En idé har fallit mig in, huruman i denna delen skulle winna större säkerhet; och jag bör så mycket heldre Communicera den med M. H. som den Piecen. M. H. behagat wisa mig på, gaf mig första anledningen, at tänka at den sidan. Om Trasentent icke kunde få det han borde hafwa för sin Wärel på Beurken, så kunde Banquen blifwa hans afnämware mot en fjerdedels marks afflag på Riksdalern. Derigenom fick Banquen tilfälle, at i Specie insanta Rikers avance på den utländska handeln, och de Sedlar, som utgofwos för sådana Wärlar, bidrogo at öka Sedelstocken, och thymedelst hjelpa up Coursen til sin rätta högd. Om Trasentent åter fodrade mer för sin Wärel, än han borde hafwa, så kunde Banquen betjena Remittenten mot en fjerdedels marks recognition p. Riksd. och til detta behof göra någon insättning i en och annan säker utrikes Banque. Den betalning, Banquen indrog för sådana Wärlar, tjente at minsk

Sedelstocken, och således at hämma Coursens stigande. Sådan Författning bör dock icke wägas förr, än man med wisshet utrönt Coursens naturliga högd, efter den Sedelstock wåra Næringar behöfwa, och derefter faststätt den Taxa Banquen följa skulle i sin Wäpelandel: ty om bemänte Taxa sattes för låg, så kom Banquen, at med hast realisera en ansenlig del af sina Sedlar, som sedan saknades i rörelsen, och deraf skulle penningebrist, utom annan skada, förorsakas. Men då Banco-Taxan determineras efter Coursens naturliga ställning, blir ofsekbart den casus ganska rar, at någon Wäpeland requireras i Banquen, och troligare, at Wäpeland blifwa Banquen erbudne, alt som en tilltagande Folk och Warumängd fodrar större Sedelstock til Coursens bibehållande wid lika högd: hwarföre ock den fond, Banquen behöfde utrikes, kunde wara liten nog. Jag lemnar detta til M. H. pröfning. Twiflar dock selt på, om mitt Project härigenom kan sägas wara förbättrat; medan det likwäl gör någon åtkomst til Banquens Specie möjlig: och tror jag, at den indragning af Sedlar, som blef nödig, i händelse af Coursens stigande, lätteligen kunde wärkställas på annat sätt, och Banquen aldeles slipa den förbindelsen, at presteras Wäpeland eller assignationer på Specie-mynt.

2:o Anser M. H. för nödwändigt, at R:mts räkningen bortläggas och R:lers räkning antages. Skola wåra Sedlar realiseras, så har M. H. rätt; ty det bör icke ske med koppar, utan med silfwer. Men i mitt System är det ingen angelägenhet; ty om ås koppar-priset aldrig så mycket varierar, blir dock, efter mitt förslag, en dal. R:mt altid lika stor del af en R:ler. En Politicus torde ock se många ordsaker, at helst behålla det gamla räkningssättet.

3:o Ogillar M. H. det jag sagt, at Utlåningen ej wil dela wår Penningstock med oss, om wi inter hafwa annat mynt än Sedlar, som icke realiseras. Men när det kommer til bewiset, så styrker M. H. just det han wille wedertägga. M. H. egna ord wittna, at om Sedlarna komma i Utlåningens hand, så måste han nödwändigt bära dem tillbaka til oss igen, darest han skall göra sig någon nytta med dem.

4:o Frågar M. H. hwad man wille swara Utlåningen, om han med eftertryck pretenderade Specie för Sedlar af Banquen? Korteligen detta: Ni får intet; ty det är af Lagstiftande Magten förbudit. Med et sådant swar wore han på intet sätt förolämpad: ty 1:o har det så kallade redbara myntet länge hos oss warit til utførsel förbudit, och 2:o nyttjar en independent Stat hwad slags penningar Regeringen behagar, utan at widkånna minsta obligation, at för utlånst interesse hålla någon annan penninge fort i reserve. Kunde Utlåningen umbära våra exporter; så wore härwid någon fara: men nu ser jag inga swåra consequencer möjliga, sålänge Riket icke är i den wanmagt, at det af Utlånsta Köpman kan insulteras.

5:o Refar M. H. at Luxen genom mitt Systeme kunde hämmas. Om Utlåningen förlorar alle hopp, at af oss winna Contanter, tyckes följa, at han inkränker vår Credit efter den tilgång han finner i våra exporter til betalning. Skulle våra Köpman med denna fonden kunna tjena både vår Luxe och våra behof; så har M. H. rätt: då blir ock Luxen, politice sagt, icke så skadelig. Men om han intet kan skaffa oss både nödwändighets och öfverflöds-waror: tror jag han finner för sig indrågtigast och säkrast, at handla med de förra; i hwilken händelse Luxen förfaller af sig self.

6:o Bederlägger M. H. den utlåelsen, at nervus rerum gerendarum är borta för Lurendrägaren, när han ej har Specie-mynt. Jag accepterar gjerna M. H. rättelse i detta målet; efter jag finner, at M. H. har rätt. Men den Thesis, jag med samma utlåelse welat styrka, låter likafulle stå fast, neml. at Systemet kan hämma Lurendrägeriet: ty som Lurendrägaren graveras af frackt, assurance, provision, utlånst tull, risque och dylike mer, söker, at han aldrig kan hålla pris med våra Fabriqueurer, när dese slippa at arbeta för dyrare arbetslöner och löda, än Utlåningen.

Sedan jag således gjordt skäl för mig, torde jag äfwen så bewisa min erkänsla för den attention hwarmed M. H. hedrat min Skrift; derigenom at jag nu i min tour framställer en och annan Critique, som tienar til sakens bättre uplysning.

Jag

Jag har sökt redigera M. H. uppgifna tankar til Systemet. Min affiat är icke, at blifwa någon Advocat för Logican mot M. H. Men det torde jag få nämna, at om våra Magtegande skulle wända sig til den Kanten, dit M. H. synes inclinera, så skulle De förlora sit förnämligaste ögnamärke, som ofelbart är, at wi må för framtiden få en mot våra Näringar proportionerad Penningestock; emedan deras lif trefnad och möjliga tillväxt derpå hufvudsakeligen beror. Ut denna förmån kan winnas, om wi för denna gången endast determinera Sedelstockens Storlek efter våra gäldbundna näringsidkares behof, men låta Courfen determinera dess Wårde, och besluta, at ständigt hålla honom wid den högd, han self intager, genom behöriga ändringar i Sedelmängden, så ofta han wil stiga eller falla; det har jag i min Skrift wissat. Kan samma förmån, genom några bättre medel erhållas, låra de ofelbart widtagas. Men det är säkert, at nu rådande Patriotisme aldrig släpper detta ögnamerket, utan leder alla sina rådslag och författningar til denna medelpuncten af sin önskan.

Huru litet M. H. reflecterat på denna oangelägenheten, synes ibland annat af den utlåtelsen pag. 11, at redbara *Effecter* och *Mynt* är för et Land et och det samma, hwilket dera som går i betalning, då den är oumgångelig: hwilken idé afwen kort derpå i så måtto ändras och förwärras, at gälds betalning med *Mynt* säges wara bättre; medan *Interessen* derigenom sparas. I mina ögon är detta en stor misräkning, som kunde hafwa rätt swåra följder, och förekommer mig söga bättre, än om en General til besparing af krutet stickade sina Canoner til fienden i stället för kulorna. Det är igenom Penningarna wi skola frambringa våra Exporter. Om wi nu gifwa dem ifrån oss, så stadna våra Näringar; då lida wi dubbel och mångdubbel skada; då beror sedan vår arbetsdrift på Utlänningens nåd och förlag. Men om wi conservera våra Penningar, så kunna wi drifwa våra näringar med egen styrka, efter hand affpisa Utländska Creditorn med våra effecter, och omsider winna en fullkomlig independence i vår handel. *Interessen* torde wät war

ra frätande; men i samma mån skulle ock Capitalets betafning blifwa ödeläggande. En Fabriqueur, som kunde betala fit förslag med den ull han har inne, låter heldre gälden stå, fast den drar Interesse, tills han kan förnöja sin Creditor af tilwärfningen: och en Landman betalar heldre sin skuld til Sochne-Magazinet af sin skörd om hösten, än sit utsäde om wären, fastän upskofwet kostar honom något i ränta.

Wille M. H. i det öfriga godkänna mitte Förslag, som försäkrar Naringarna om en lagom stor Penningestock för framtiden, och allenast, som en nyttig tilläggning gjöra det postulatum, at wäro Köpmän nu en gång för alla borde få Specie-Mynt i Banquen, och det endast til sin Urtikes gälds betafning, på det Interestet måtte blifwa Banquens och icke Utlänningens profit: så skulle jag lätteligen förena mig i den önskan med M. H. at Höga Wäderbörande funno sådant möjligit. Ja jag skulle äfwen önska, at berörde Specie kunde lemnas dem för en sådan ränta, och til en sådan Cours, som wore modererad efter deras lidande, och höll dem skadestösa: dock med förbehåld, at bemelte moderation icke kom dem til godo för större Summa, än den gälden är, som de under proprie handel gjordt sedan år 1767; och at hwar ock en, som denna förmän åtnjuta wille, upgaf alla sina under namn af Mio Conto med Utlänningen förda räkningar; på det alt underslef måtte förekommis, och Utlänningen inter kunna lucrera på de penningar, han hos sina Commissionairer kan hafwa innestående. Men då M. H. påstår, at Specie-Myntet snart skal komma i allmänna rörelsen, och förklarar det för nyttigt, at Köpmannen får utskicka någon del af Rikets Penningestock, som til Naringarnas bedrifwande dock är oumgängelig, så tror jag mig hafwa den billigaste anledning til Critique.

M. H. raisonnement om Banquen pag. 12 måste wäl, för sammanhangets skuld, angå Specie-Mynt, men at Banquen snart kan wända sina redbara panter i sådant mynt, det håller icke bestick; ty sådant ankommer icke på Banquens utan på Debitorernas styrka. Om Banquen först lånar ut sina Species på säker pant, och samma Species sedan efter M. H. Supposition

användas till utrikes gälds betalning, huru skal Banquen då få Specie-Mynt för sin pant? Med Credit-Mynt kan Banquen å nyo hjälpa oss ifrån Uttändssets förlags tvång. Men at röra hans Species, synes nog eftertänkeligt, så länge wi ännu icke fått fullkomlig bot för 1767 års sor.

Jag bör icke eller gå M. H. Secundant, den Engellska Auktorn, aldeles förbi; efter han eger M. H. högagting. Emedan Specie-Mynt i utrikes handel eskimeras efter skrot och korn, men icke efter prägel, tror jag säkert, at man kunde stärka honom alla arbetslöner, som af Uttändningen förjenas genom myntning, och det blefwe dock intet någon afvundsward belöning för den nit han wissat om sin Konungs gloire. Mitt nit i samua höga ämne faller likwäl på hel annan önskan än hans: och jag tycker det wara bättre, om andre Monarcher in effigie kommo til wår Konungs land, och här blefwo med all anständig omsorg i Rikens Ständers Banque herbergerade. Man kan anse främmande Mynt som Trophéer, eröfrade i det beständiga handelskriget, der alla Nationer med hwarandra täfla om rikedom och styrka, och man plår aldrig göra sig någon heder af, at tjena sin Medtäflare med sådana seger-teckn.

Men jag lånar så många expressioner af Militairen, at M. H. snart torde taga mig för Knecht, och tänka det lågtan, at åter få komma til Pomern, gör mig mindre rädd för en hög Cours. Uprigtigt leker jag hedre med pennan, än jag slåss med pliten, och hwad jag skrifwit, har min kärlek för Plogen, Hammaren och Spölen förbundit mig til. Den nödgår mig äfwen, at sluta med följande allmänna reflexion:

Från den ort, der Ratio Status är bäst bekant, har jag nu inhämtat, at en Realisation framdeles bör ske; men icke förr, än en förmäntlig handel, grundad på upfliswade Märingar, kunnat stoppa våra utlänska skulder, och wi blifwa trygga, at Specie-myntet kan stadna qwar hos oss. Emedertid måste wi således nyttja vårt Credit-mynt, och för denna tiden tyckas wi endast hafwa trene Alternativer, at wälja på. Det 1:sta är en liten och otillräcklig Sedelsock, med låg Cours: Det 2:dra en stor och tillräcklig Sedelsock med högre Cours: och det 3:die, at wi genom artificielle medel förene en låg Cours med en stor Sedelsock. Det första låter aldrig mer komma in quæstione. Wi applicerade i första nit och wälmening denna Lapis infernalis til våra sår, i tanka, at de woro fulla med död-bött: men det blef snart et rop och skri i Landet, som bewiste at den

frätte

frätte of in på bara qvickan: och derföre kunne wi icke mer tänka på så skarpa Curer. Det tredje torde draga många ögon på sig. Jag medgifwer, at en sådan Finance-Kammare, som den af M. G. berömde Striffen projecterar, skulle långt säkrare uppfylla ändamålet, än Wärel-Contoiren fordom kunde. Men jag fruktar tillika, at fölgderna torde blifwa långt fatalare, än af det första Alternativet. Sedelstockens storlek skulle jaga up priserna på arbetslöner och de waror, som i Landet consumeras, til et högre dalertal, och denna dycket skulle icke widare, som förra gången, blifwa imaginair, utan wärfelig, efter M:terns wärde icke kunde stiga tillifka med warornas. Spannmåls-handlaren skulle då kunna undersälja Landtmannen, och Luendragaren Fabriqueuren. De som tillwärfade Landets exporter fastnade nödwändigt i swår klämna. Deras effecter blefwe för dem sielfwe dyra; men Köpmannen kunde icke hålla dem skadestösa; ty han måste sälja sin Wärel til et wist dalertal. Deras wanmagt hade ofelbart en bedröfwelig wärkan på wår handelswäg, och wi blefwe, genom underwigt, än mer eloignerade ifrån den tids punct då någon realisation kunde ske. Genom deras lidande skulle ofw både Landtmannen och Fabriqueuren mista inpeken affättning, hwilket för dem blefwe den andra stöten. Kort sagt: Ju gen ting kunde wäldsamare rubba den naturliga proportionen mellan Penningstocken, Folk och Warumängden, än en sådan Finance-Operation. Finances-Kammaren och Sedelstockens tilökning gafs of 2:ne mot hwarandra stridande och sammansötande krafter, ofw våra Naringar kommo, at derwid sitta emellan. Sant, at ju mindre tilökning Sedelst. seel, ju mindre blef och den skadeliga brytningen i Naringar: men at Naringarna kunna uplifwas genom Sedelstockens förökande, derest Courfen icke får stiga i proportion deremot, det öfwerfiger äminstone mitt begrep; hållst Naringssidkaren icke är hulper genom tilfalle, at så göra ny gäld, utan genom tilfalle, at så afbörda sig den gamla gälden. Det andra Alternativet synes ofw derföre wara det drageligaste och bästa. Allenast Courfen hålles jämn och stadig, och wid realisation icke ändras, så hjelper det intet med, at han blir hög; hållst wåre gäldbundne Naringssidkare just deruti finna sin hjelp. Landtmannen, Bergsmannen och Fabriqueuren äro då genom sielfwa försättningarna tilräckeligen uprättade: och en ringa del af det undersköd, som man eljest är twungen, at försöka deras bergning med, torde förslå til wåre Köpmåns hjelp och soulagement.

Efter wi råkat i den bedröfwiga ställning, at de medel, som kunna uprätta den ena delen af wåre förlåagna Medborgare, skulle tilskynda den andra delen någon förlust; synes det wara försigtigast, at den största hopen blir hulpen genom de allmänna Försättningarna, och at de öfrige conserveras genom någon particulier hjelp. I förewarande casu tyckes ofw detta wara så mycket tryggare, som wåre Köpmån lätteligen skulle förenas uti samma interesse med andra naringssidkare; allenast differensen mellan den Cours wi haft, och den Cours wi skulle få, blefwe dem godtgjord för så stor Summa, som de kunna wara skyldige til utlåningen, hwilket icke torde wara så omöjligt: Och en sådan particulier hjelp skulle de aldrig mer än denna gången af ofw åffa. Men andre naringssidkare torde för ewärdeliga tider ständigt behöfwa nyt undersköd, om Försättningarne blefwo dem emot, och en lig Cours torde perpetuera deras wanmagt.

